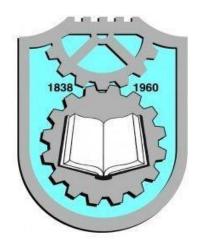
UNIVERZITET U KRAGUJEVCU FAKULTET INŽENJERSKIH NAUKA

Projektovanje informacionih sistema i baza podataka

Dokumentacija za projektni zadatak

Informacioni sistem Bioskopa

Student: Nikola Džajević 615/2017 Profesori:

Dr. Milan Erić

Dr. Aleksandar Đorđević

Sadržaj

1. Uvod – Informacione potrebe posmatranog realnog sistema	
2. Relevantni dokumenti realnog sistema	3
3. Dijagrami konteksta, stabla aktivnosti i dekompozicije realnog sistema	7
3.1 Dijagram konteksta	7
3.2 Dijagram stabla aktivnosti	8
3.3 Dekompozicioni dijagram	g
4. Model (dijagram) toka podataka	11
5. ER dijagram	13
6. Izrada aplikacije realnog sistema	14
7. Zaključak	24
Literatura	25

1. Uvod - Informacione potrebe posmatranog realnog sistema

Rad predstavlja idejni projekat informacionog sistema za upravljanje bioskopom. Opisani informacioni sistem za upravljanje bioskopom ne predstavlja proširenje nijednog postojećeg informacionog sistema, već predstavlja celinu za sebe. Bioskopi u Srbiji još uvek, uglavnom, funkcionišu po staromodnom principu gde se veći deo poslova obavlja ručno, od nabavke filmova za projekcije, do pravljenja izveštaja.

Cilj projekta je napraviti sistem koji će poboljšati način rada bioskopa, čime će se povećati produktivnost zaposlenih. Kao najvažniji ciljevi pri izradi informacionog sistema su postavljeni:

- Prilagodljivost sistema različitim bioskopima
- Mogućnost ispravljanja pogrešno unetih podataka

Ideja je napraviti zaokružen informacioni sistem koji bi mogao da odgovori na potrebe najvećeg broja bioskopa. Potrebno je da sistem bude lako proširiv kako bi se ostavio prostor za modifikacije prema potrebama pojedinačnih bioskopa.

Tokom izrade ovog projekta prvo je bilo potrebno upoznati se sa trenutnim načinom rada bioskopa, kako bi se pronašao način za njegovo unapređenje. Celokupan sistem, kao i uočene grupe poslova, predstavljeni su dijagramima toka podataka (eng. *Data flow diagram – DFD*).

Izvršena je dekompozicija poslova, i tako dekomponovani poslovi su prikazani dijagramima toka podataka nižeg nivoa. Za procese koji su predstavljeni dijagramima najnižeg nivoa su opisani slučajevi upotrebe.

Za deo slučajeva upotrebe je dat predlog izgleda korisničkog interfejsa. Analizom zahteva dobijen je dijagram klasa potrebnih za rad sistema. Na osnovu tog dijagrama je napravljen prošireni model entiteta i odnosa (eng. *Extended entityrelationship model – EERM*).

2. Relevantni dokumenti realnog sistema

Pri izradi dokumentacije za projekat korišćeni su dijagrami Objedinjenog jezika za modelovanje (eng. UML):

- Dijagrami konteksa
- Dijagram stabla aktivnosti
- Dijagram dekompozicije

Pored njih korišćeni su još i sledeći dijagrami:

- Model dijagram
- ER dijagram

Idejni projekat informacionog sistema za upravljanje bioskopom i prateća baza podataka su rezultat rada autora.

Projekat se razvija kroz sledeće faze:

- Istraživanje je prva faza razvoja projekta u kojoj se postavljaju zahtevi koje projekat treba da ispuni i uvode se pretpostavke na osnovu kojih se projekat izrađuje
- Analiza obuhvata modelovanje zahteva predstavljenih u prvoj fazi izradom dijagrama tokova podataka i dijagrama slučajeva upotrebe. U toj fazi su predstavljeni učesnici sistema, njihovi odnosi i uloge u sistemu.
- Modeliranje podataka je faza razvoja projekta u kojoj se izdvajaju klase podataka koje postoje u sistemu. Uočene klase i odnosi među njima su prikazani dijagramima klasa. U ovoj fazi se definiše struktura relacione baze podataka koja je predstavljena dijagramom proširenog modela entiteta i odnosa.

Da bi razvoj koncepta ovakvog informacionog sistema bio moguć, potrebno je prikupiti relevantne dokumente trenutnog sistema i celokupnog okruženja gde bi taj sistem bio implementiran, i na osnovu njih napraviti nova poboljšanja rešenja.

Tokom ove aktivnosti projektant informacionog sistema se upoznaje sa potrebama i željama korisnika, kao i sa svim izazovima koje realna implementacija unutar radnog okruženja donosi sa sobom. Unutar ove faze potrebno je takođe definisati sledeće stvari:

- Definisanje zahteva iz dokumenata
- Definisanje zahteva intervjuom
- Definisanje matrice odnosa
- Analiza zahteva korisnika

Tokom faze definisanja zahteva iz dokumenata, potrebno je prikupiti kako ulazne tako i izlazne dokumente. Definisanje zahteva iz dokumenata za naš sistem izvršili smo uz pomoć prikupljanja podataka sa interneta. Pomoću te pretrage, napravili bazu podataka predstava i njihovih karakteristika koje su bile potrebne za izradu repertoara.

Definisanje zahteva intervjuom zauzima poseban značaj prilikom definisanja zahteva koje IS treba ispuniti. Tokom ove aktivnosti se najbolje razumeju problemi, koje korisnici vide, kao i ciljevi koje je potrebno ispuniti. Ovu fazu smo sproveli nad nasumično odabranim kandidatima. Uz pomoć rezultata ove faze, došli smo do zaključka da je veoma bitno korisnicima dati uvid u to koliko ima slobodnih mesta, kada se projektuje film, koji su glumci, takođe da mogu da vrše pretragu po nazivu.

Definisanje matrice odnosa treba da definiše matricu veza između aktivnosti i dokumenata koji treba da povežu dokumenta određena kao ulazne ili izlazne informacije sa aktivnostima iz stabla aktivnosti na gornjem okvirnom nivou. Entiteti na ovom nivou predstavljaju objekat koji se može opisati nekim osobinama. Za ovu aktivnost bitni su samo nazivi entiteta, bez ulaženja u definisanje osobina. Svakom entitetu se pridodaje način na koji aktivnost koristi taj entitet, odnosno šta radi sa pojedinim instancama tog entiteta preko CRUD matrice.

Entitet u okviru neke aktivnosti može da se:

- kreira (CREATE C)
- pretražuje (RETRIEVE R)
- ažurira (UPDATE -U)
- briše (DELETE D)

Za aktivnost "Rad bioskopa" CRUD matrica je prikazana u tabeli 1, ispod.

Aktivnost	Entitet	CRUD
Održavanje podataka o korisnicima	Korisnik	CRUD
	Film	R
	Rezervacija	R

	Korisnik	R
Održavanje podataka o filmovima	Film	CRUD
	Rezervacija	CRUD
Izrada izveštaja	Korisnik	R
	Film	R
	Rezervacija	R
Održavanje šifarnika	Film	CRUD
	Korisnik	CRUD
	Autorizovani korisnici	CRUD

Tabela 1 – Definisanje CRUD matrice

Veoma važna stvar prilikom projektovanja informacionog sistema jeste tačno definisanje zahteva korisnika i analiza tih zahteva. Sprovođenjem ove aktivnosti projektant, odnosno programer, se upoznaje sa potrebama i željama korisnika, kako bi se lakše kreirala aplikacija koja će u potpunosti odgovoriti na zahteve korisnika. Potreba za kreiranjem ove aplikacije nastala je usled potrebe korisnika, da što preciznije budu obavešteni o repertoaru u bioskopu, rezervaciji...

Pomoću te informisanosti, korisnici bi mogli da rezervišu kartu za film koji žele da pogledaju i ta karta bi ih čekala u bioskopu, dok ne dođu po nju.

Uvidom u postojeću dokumentaciju analizirani su sledeći dokumenti:

- Lista aktuelnih filmova koje se emituju u bioskopu
- Izveštaji o repertoaru i najosnovnije informacije o predstavama

Da bi se sagledala celokupna sadašnja slika izvodi se definisanje zahteva intervjuom. Intervjuom definisani su zahtevi koji ne postoje u već navedenim dokumentima i koje bi trebalo ugraditi u buduće rešenje.

- Neophodno je omogućiti proces rezervisanja mesta za gledanje filma od strane nekog korisnika
- Dati jasan pregled kada će film biti ponovo dostupan

Posle sprovedene analize dokumenata i dodatnih zahteva dobijenih intervjuom, može se doći do zaključka da sve podatke koji se unose treba pamtiti u bazi podataka raspoređenih u četiri tabele – Film, Korisnik, Potvrdjene_rezervacije, Rezervacija.

U prilogu je kod kreiranja same baze podataka sa svim korišćenim tabelama.

```
create database Bioskop;
use Bioskop
create table Film(
   id INT IDENTITY(1,1) PRIMARY KEY,
   imeFilma varchar(50) not null,
   datum_odrzavanja varchar(50) not null,
   vreme varchar(50) not null,
   uloge varchar(1024) not null,
   mesta varchar (50) not null
create table Korisnik(
   id INT IDENTITY(1,1) PRIMARY KEY,
   ime varchar(15) not null,
   prezime varchar(15) not null,
   rezervacija varchar(20) not null
create table Potvrdjene rezervacije(
    id INT IDENTITY(1,1) PRIMARY KEY,
   mesto_sedenja varchar(20) not null,
   idFilma varchar(50) not null,
   idKorisnik varchar(50) not null
create table Rezervacija(
    id INT IDENTITY(1,1) PRIMARY KEY,
   trajanje_rezervacije varchar(20) not null,
    idFilma varchar(50) not null,
    idKorisnik varchar(50) not null
```

Slika1 – Kreiranje baze podataka i tabela

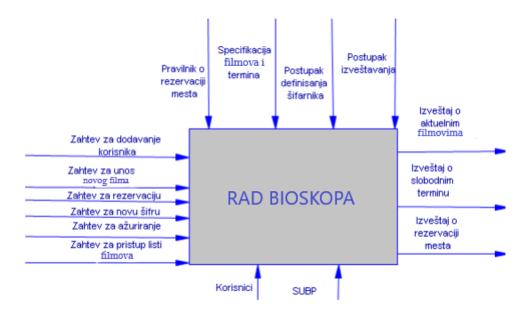
3. Dijagrami konteksta, stabla aktivnosti i dekompozicije realnog sistema

Odmah na početku razvoja jednog ovakvog koncepta IS-a, potrebno je definisati dijagram konteksta, stabla aktivnosti kao i dekompocije posmatranog realnog sistema. Tokom ove aktivnosti, najviše vremena je potrebno uložiti u definisanje zahteva od strane korisnika ovog informacionog sistema.

3.1.Dijagram konteksta

Prvi korak je izrada kontekstnog dijagrama. On se koristi da bi se odmah na početku definisale granice navedenog sistema. Navedeni dijagram se definiše jednim pravougaonikom koji ujedno predstavlja i granicu modela koji se projektuje i razvija.

Pomoću strelica se definiše tok informacija kako unutar tako i van navedenog sistema. Važno je napomenuti da je kontekstni dijagram najviši nivo apstrakcije koji se kasnije prevodi u niže nivoe apstrakcija. Na slici 2 je prikazan kontekstni dijagram razvojnog informacionog sistema rada bioskopa.

Slika2 – Dijagram konteksta

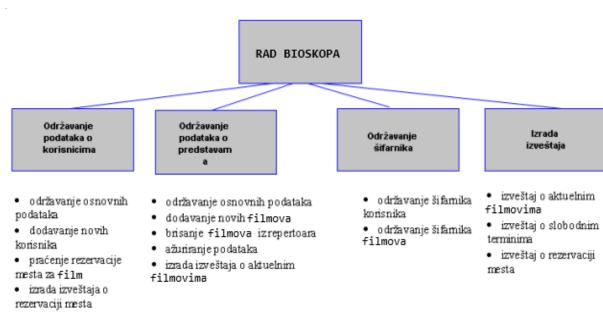
Ulazni parametri ovog informacionog sistema su razni zahtevi (za izradu izveštaja). Među tim zahtevima se nalaze zahtevi za dodavanje korisnika, unos nove predstave.. Izlazni dokumenti su izveštaji, koji se kreiraju nakon zahtevanja za izradu istih.

Kontrole su uputstva i postupci i u ovom primeru su: Postupak izveštavanja; Specifikacija filmova i termina; Postupak definisanja šifarnika; Pravilnik o rezervaciji mesta. Glavni mehanizam IS-a su korisnici, dok je takođe kao još jedan vid mehanizma prisutan i SUBP – sistem za upravljanje bazama podataka.

3.2.Dijagram stabla aktivnosti

Stablo aktivnosti se definiše primenom metode rešavanja problema odozgo nadole (topdown), kada se složena aktivnost rastavlja na više podređenih aktivnosti, a zatim se pristupa rešavanju jednostavnih podređenih aktivnosti. Polazna složena aktivnost razvija se u hijerarhiju podređenih aktivnosti, čija je struktura tipa stabla. Koren stabla (to je najviši čvor stabla) sadrži polaznu aktivnost, dok listovi, tj. čvorovi koji nemaju potomke, sadrže aktivnosti čije je rešavanje relativno jednostavno.

Rešavanjem svih podređenih aktivnosti iz listova rešena je i polazna složena aktivnost. Dakle, stablo aktivnosti predstavlja hijerarhiju definisanih aktivnosti, očišćenu od strelica i omogućuje funkcionalnu dekompoziciju i uvid u dubinu odvijanja veza između aktivnosti. Za kontekstni dijagram aktivnosti "Rad bioskopa", stablo aktivnosti je prikazano na slici ispod:

Slika3 – Dijagram stabla aktivnosti

Prilikom formiranja ovog stabla aktivnosti pošlo se od opšte činjenice da se većina dokumenata može podeliti na:

- Održavanje podataka o korisnicima
- Održavanje podataka o filmovima
- Održavanje šifarnika
- Izrada izveštaja

Na osnovu analize i sprovedenih intervuja, aktivnost "1. Održavanje podataka o korisnicima" može se podeliti na određene aktivnosti:

- Aktivnost 1.1 Održavanje osnovnih podataka, gde se definišu osnovni podaci o korisnicima
- Aktivnost 1.2 Praćenje rezervisanosti mesta za film od strane nekih korisnika
- Aktivnost 1.3 Izrada izveštaja o rezervisanosti mesta, na osnovu aktivnosti 1.2
- Aktivnost 1.4 Dodavanje novih korisnika

Aktivnost "2. Održavanje podataka o filmovima" obuhvata:

- Aktivnost 2.1 Održavanje osnovnih podataka, gde se definišu osnovni podaci o filmovima
- Aktivnost 2.2 Dodavanje novih filmova
- Aktivnost 2.3 Brisanje filmova iz repertoara
- Aktivnost 2.4 Ažuriranje podataka o filmovima
- Aktivnost 2.5 Izveštaj o dostupnosti aktuelnih filmova u bioskopu

Aktivnost "3. Održavanje šifarnika" obuhvata:

- Aktivnost 3.1 Održavanje šifarnika korisnika
- Aktivnost 3.2 Održavanje šifarnika filmova

Aktivnost "4. Izrada izveštaja" obuhvata:

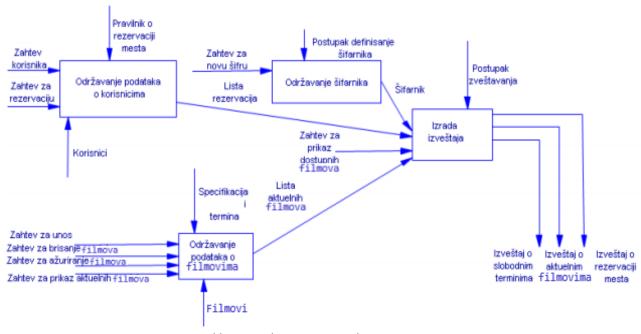
- Aktivnost 4.1 Izveštaj o aktuelnim filmovima
- Aktivnost 4.2 Izveštaj o slobodnim terminima
- Aktivnost 4.3 Izveštaj o rezervaciji mesta

3.3.Dekompozicioni dijagram

Definisanje detaljnih zahteva se izvodi pomoću definisanja dekompozicionog dijagrama. Najpre se izvodi izrada detaljnog stabla aktivnosti, ukoliko je to potrebno. U ovom slučaju, nije potrebna dodatna dekompozijcija, jer su podređene aktivnosti prilično jednostavne i način njihovog izvršavanja je poznat.

Sledeća stavka koja treba da se izvrši jeste definisanje dekompozicionog dijagrama. Uz pomoć ovog dijagrama se uspostavljaju horizontalne veze između podaktivnosti koje su povezane strelicama.

Na osnovu prethodno definisanog kontekstnog dijagrama i stabla aktivnosti definiše se dekompozicioni dijagram prikazan na Slici 4.

Slika4 – Dekompozicioni dijagram

Sa kontekstnog dijagrama su prenete sve granične strelice, a na osnovu stabla aktivnosti prikazane su sve četiri aktivnosti. Granične strelice su povezane sa odgovarajućim aktivnostima, uvedene su i interne strelice koje povezuju aktivnosti između sebe.

Za aktivnost 1 "Održavanje podataka o korisnicima", definisan je interni izlaz "lista rezervacija" koji se dobija na osnovu ulaznih podataka i zahteva za rezervaciju. Interni izlaz iz aktivnosti 2 "Održavanje podataka o filmovima" lista aktuelnih filmova, koja se dobija na osnovu unetih vrednosti za ažuriranje podataka.

4. Model (dijagram) toka podataka

Dijagram toka podataka (DTP) predstavlja grafički prikaz povezivanja procesa, tokova informacija/podataka kao i skladišta podataka. Dijagram toka podataka fokusira problem tokova podataka između procesa, i ujedno vrši analizu skladišta podataka radi maksimalnog povećanja njihove raspoloživosti i smanjenja vremena pretraživanja.

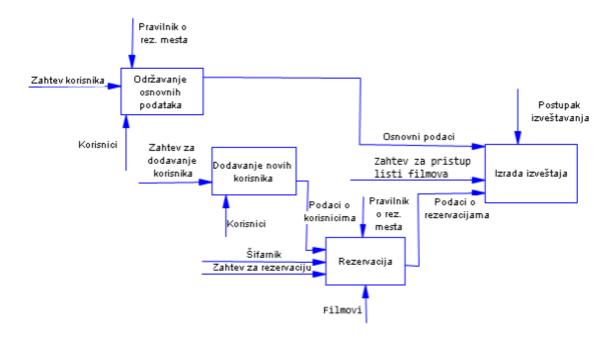
Dijagram toka podataka se uglavnom definiše za niže nivoe dekompozicionog dijagrama.

Dijagram toka podataka se grafički prikazuje preko:

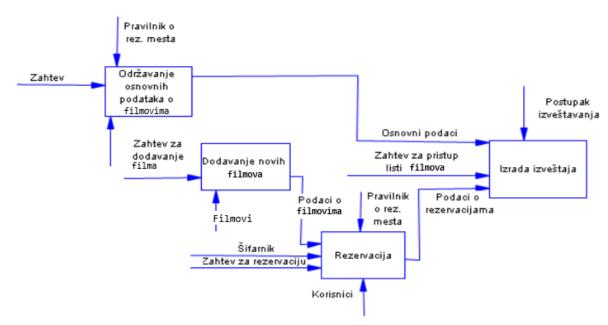
- Procesa
- Toka podataka
- Skladišta podataka
- Spoljnih objekata

Prikazaćemo dijagrame toka za dve najbitnije aktivnost:

- "Održavanje podataka o korisnicima"
- "Održavanje podataka o filmovima"

Slika5.1 – Dijagram toka podataka za aktivnost "Održavanje podataka o korisnicima"

Slika5.2 – Dijagram toka podataka za aktivnost "Održavanje podataka o filmovima"

Bitno je takođe napomenuti da su dosadašnje aktivnosti bile u vezi modeliranja procesa tj. dinamike sistema.

5. ER dijagram

Modeliranje podataka se uglavnom obrađuje tokom definisanja ER dijragama.

Kako smo već u jednoj od prethodnih faza definisali entitete i njihove atribute, sada se takođe može početi identifikacija kandidata za ključeve kao i kreiranje baze podataka. Na osnovu prethodno izvedenih priprema i definisanih entiteta, sada se prelazi na modeliranje podataka, odnosno definisanje entitetnog dijagrama.

Potrebno je izvršiti identifikaciju kandidata za ključeve i entitete.

Entiteti su:

- Film
- Rezervacija
- Korisnik

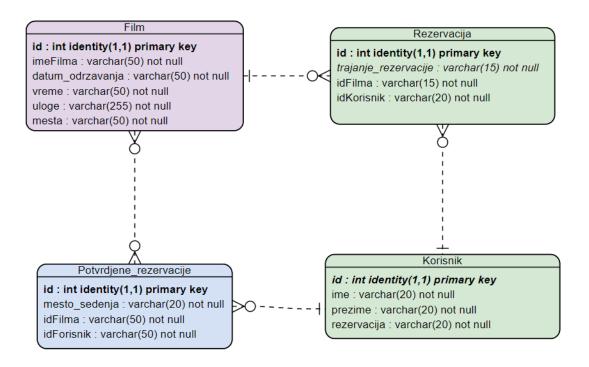
Odabirom entiteta obezbeđeno je da redundansa podataka prilikom skladištenja bude minimalna. Sada treba izvršiti identifikaciju veza između entiteta. Veza predstavlja komunikaciju među objektima. Definisanjem veza definišu se zavisnosti između entiteta, odnosno opisuju načini povezivanja entiteta.

Identifikacija veza je jednostavna. Svi entiteti su međusobno povezani i te veze se mogu definisati na sledeći način:

- "Film" **pripada** "Rezervacija"
- "Korisnik" vazi "Rezervacija"
- "Korisnik" izvršio "Potvrđene rezervacije"
- "Film" poseduje "Potvrđene rezervacije"

ER dijagram predstavlja sa jedne strane rezultat analize postojećih dokumenata i sa druge strane rezultat potreba i zahteva korisnika, dobijenih na osnovu sprovedenog intervjua.

ER modelom definisani su okviri modela podataka, izvršeno je takođe kreiranje atributa za sve entitete. Na slici ispod je prikazan ER dijagram sa definisanim atributima.

Slika6 – ER dijagram sa definisanim atributima

6. Izrada aplikacije realnog sistema

Tokom izrade aplikacije ovog našeg informacionog sistema, bilo je neophodno kreirati bazu podataka sa tabelom filmova koji su dostupni u bioskopu i definisanim podacima o njima i tabelom autorizovanih korisnika, koja se koristi pri logovanju korisnika u sistem.

Ono što je korišćeno za kreiranje baze podataka jeste programsko okruženje Microsoft SQL Server Management Studio.

🔛 Form6 imeFilma datum_odrzavanja vreme 21.6.2021 21:30 45 Avatar Sem Vortington, ... Roki 1.6.2021 22:45 Silvester Stalone 40 Rambo 18.6.2021 22:30 Silvester Stalone 13 21:00 Anabel 13.6.2021 Dzejms Van, Zoz... Prizivanje zla 24.6.2021 23:30 Patrik Vilson, Ster... 40 6 29.6.2021 00:00 40 Prizivanje zla 2 Patrik Vilson, Ster... 20.6.2021 21:00 Sem Vortington, ... 45 Avatar Roki 1.6.2021 22:45 Silvester Stalone Pretraga po sifri: Pretraga po sifri Pretraga po nazivu Pretraga po nazivu:

Izgled i sadržaj baze podataka i tabele filmova je prikazan na slici ispod:

Slika7 – Baza podataka filmoava, repertoar bioskopa

Kada je kreirana baza podataka, sledeće na redu je izrada same aplikacije.

Izrada je vršena u Visual Studio 2019 programskom okruženju i C# programskom jeziku.

Pocetna

U nastavku će detaljno biti predstavljen svaki deo aplikacije zajedno sa funkcionalnošću konkretnog segmenta.

BIOSKOP

Sifra:

Korisnik

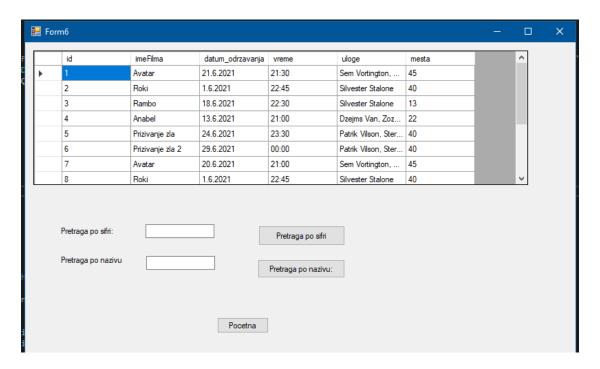
Administrator

Prvi prozor na koji nailazimo kada otvorimo aplikaciju je prozor za prijavu.

Slika8 – Prvi prozor, pri pokretanju aplikacije

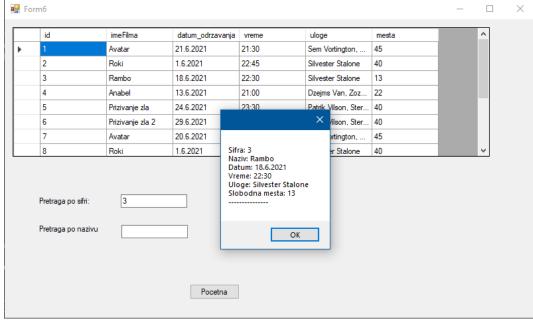
Početni proyor aplikacije daje korisniku dve mogućnosti, da se prijavio kao administrator pomoću šifre ili da se prijavi kao korisnik, za šta mu nije potrebna šifra.

Ako se korisnik aplikacije prijavi kao korisnik, tj. klikne na dugme korisnik, dobiće sledeće informacije, kao na slici 9, ispod.

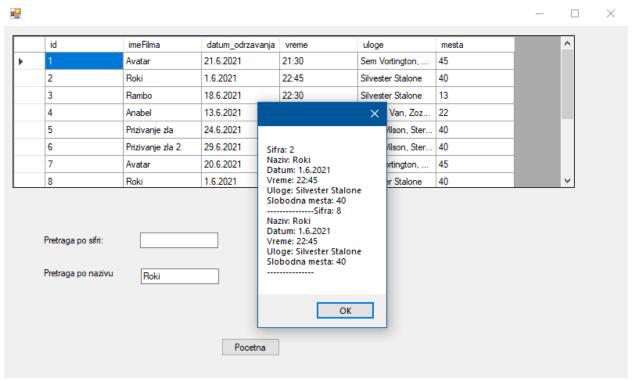

Slika9 – Prozor korisnika

Korisnik kada otvori ovaj prozor, ima uvid u mesečni repertoar. Takođe ima mogućnost da vrši pretragu po šifri i po nazivu. To je predstavljeno slikama ispod.

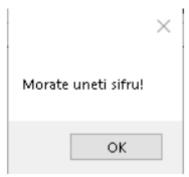

Slika10 –Pretraga po šifri

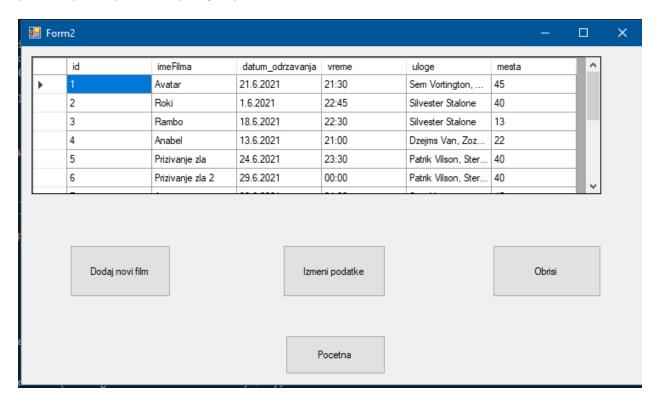
Slika11 – Pretraga po imenu

Ukoliko se desi da korisnik ne unese šifru ili naziv, a hoće da pretražuje, izaćiće mu sledeća poruka.

Slika12 – Prozor korisnika, ukoliko ne unese šifru

Logovanje administratora sa početne strane izvršava se tako administrator pre logovanja mora uneti svoju šifru, u projekton zadatku šifra admina je **admin.** Nakon uspešnog logovanja administratoru će biti prikazan prozor prikazan u prilogu ispod teksta.

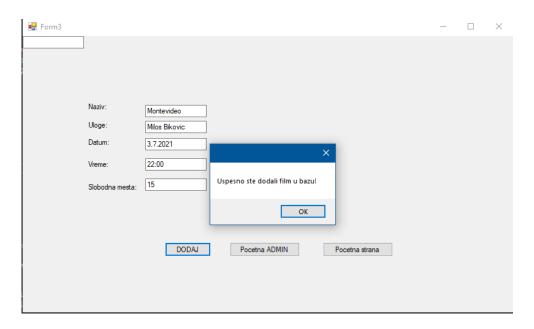

Slika13 – Prozor administratora

Privilegije koje se nude administratoru su:

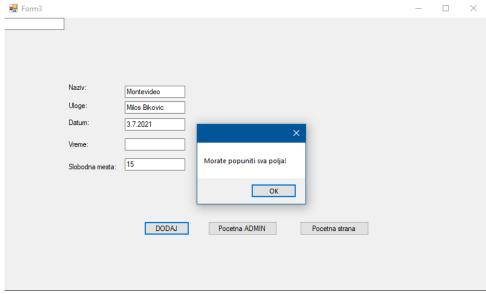
- dodavanje filmova
- izmena podataka
- brisanje filmova

Nakon uspešnog dodavanja novog filma u bazu podataka, administratoru će se prikazati priložena poruka:

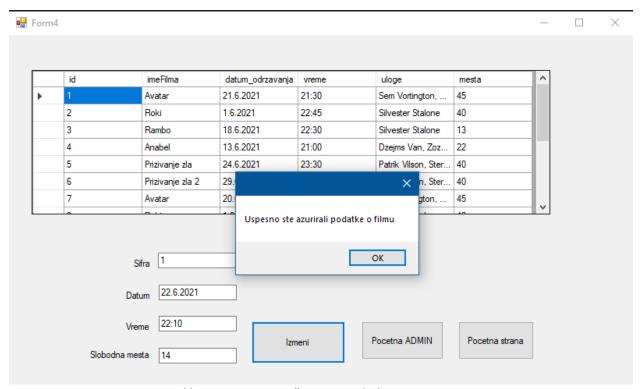
Slika14 – Uspešno dodavanje filma u bazu

Ukoliko administrator pogreši i ne popuni sva polja, upis u bazu neće biti moguć, već će kao rezultat dobiti grešku.

Slika15 – Greška pri upisu podataka u bazu

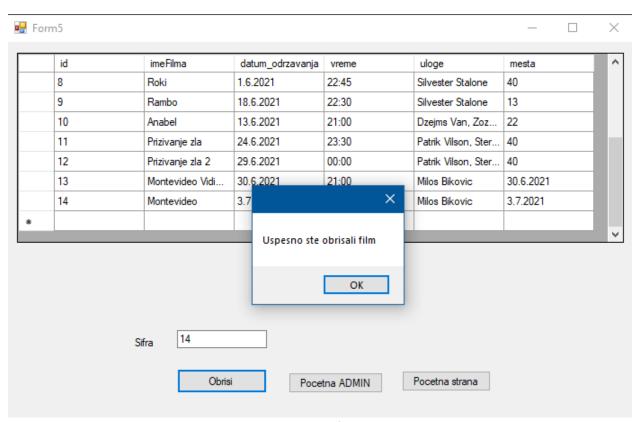
Administrator ima opciju ažuriranja repertoara, ukoliko je došlo do neke promene u bioskopu, u vidu promene termina projekcije filma ili promena termina filmova, administrator to može ažurirati.

Slika16 – Uspesno ažuriranje tabele

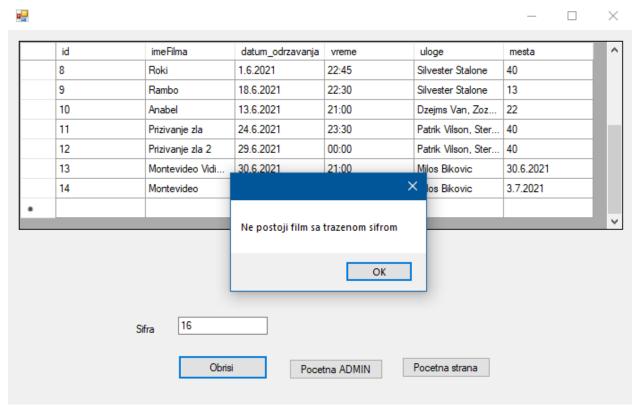
Ukoliko dođe do otkazivanja projekcije nekog filma, ili film više nije predviđen u mesečnom repertoaru, administrator ima mogućnost da isti obriše iz baze podataka.

Brisanje se vrši po indeksu, to znači da administrator treba da pronađe film koji treba da se obriše, proveri njegov id, zatim unese id u odgovarajuće polje i film će biti obrisan iz baze.

Slika17 – Uspesno brisanje filma iz baze

Ako administrator previdi id, ili unese pogrešan id filma, brisanje iz baze neće biti moguće, već će program da prijavi grešku, na osnovu koje administrator može ponovo da proveri da li je uneo tačan id filma i da ispravi unos unošenjem ispravnog.

Slika18 – Greška pogrešnog indeksa filma

7. Zaključak

Cilj projektnog zadatka je bio da implementiramo repertoar bioskopa u informacioni sistem, sa svim prethodno opisanim specifikacijama, što je i realizovano.

Sve tehnologije upotrebljene u okviru ovog projekta su moderne i aktuelne.

Prezentovano rešenje je upotrebljivo za male ili srednje sisteme.

U daljem razvoju aplikacije mogu se implementirati funkcije koje nisu pokrivene ovim radom, a tiču se poboljšanja rada i unapređivanju samog projekta.

Literatura

- [1] Razvoj informacionih sistema i baze podataka, dr Alempije V. Veljović
- [2] Praktikum iz Analize informacionih sistema, dr Alempije V. Veljović
- [3] Moodle Fakulteta Inženjerskih nauka http://moodle.fink.rs/course/view.php?id=986